

Orijinal Araştırma

Ordu İli Kökenli İlköğretim Okulu Öğrencilerinde *Pediculus capitis* Yaygınlığının Belirlenmesi**Determination of *Pediculus capitis* prevalence among Primary School students in Ordu****Ülkü Karaman¹, Şeyda Nur Bozok², Emine Erturk³, Gamze Kacmaz⁴, Sare Ceren Uysal², Merve Bingöl², Merve Uslu², Yasemin Yavuz²**¹Ordu Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Parazitoloji Anabilim Dalı, Ordu, Türkiye²Ordu Üniversitesi, Tıp Fakültesi Öğrencileri, Ordu, Türkiye³Ordu Üniversitesi, Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ordu, Türkiye⁴Giresun Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Giresun, Türkiye**Özet**

Zorunlu ektoparazit olan *Pediculus capitis* tüm yaşam evresini insan vücudunda geçirir. Parazitin kaynağı insanlar olup dünyanın her yerinde olduğu gibi Türkiye’de de, özellikle okul çocuklarında daha sık olmak üzere, kış aylarında görülme oranı artmaktadır. Yine parazitin yayılmasında coğrafi, etnik, iklim ve hijyenik şartların da rolü bulunmaktadır. İnsanların toplu yaşadıkları hapisaneler, esir kampları, çocuk yuvaları, akıl hastaneleri ve taşıtlarda bulaşma gerçekleşebilir. İyi hareket eden, çoğunlukla boyun ve yastığa doğru ilerleyen baş bitinde bulaş, kişiden kişiye direkt temasla veya paylaşılan yastık, şapka, tarak, kapüşon, atkı ve fırça gibi gereçlerle olur.

Ordu ili ilköğretim çocuklarında parazitin epidemiyoloji ile ilgili bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Çalışmada Ordu ili Kökenli köyü ilköğretim çocuklarında parazitin epidemiyolojisinin belirlenmesi, tedavisi ve koruma yollarının anlatılması amaçlanmıştır. Çalışmada 6-14 yaş arası 201 öğrenci incelenmiş ve %11.4 oranında parazite rastlanılmıştır. Parazit tespit edilen öğrencilerin 8’i erkek 15’i ise kadındır. Pozitiflik tespit edilen öğrencilerin tedavileri yapılmış ve gerekli korunma yöntemleri hakkında bilgiler verilmiştir.

Çalışmada *P. capitis* enfestasyonu çocuklarda yüksek oranda tespit edilmiştir. Ayrıca parazitin bulaşma ve korunma yolları ile ilgili eğitimlerin Ordu ilinde üniversite ve Sağlık İl Müdürlüğü iş birliği içinde planlanıp yürütülmesi gerektiği, önerisi sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Pediculus Humanus Capitis*, İlköğretim Okulu Öğrencileri, Ordu.

Abstract

It is mandatory that the ectoparasite *Pediculus capitis* spend its whole life cycle on the human body. The source of the parasite is humans, and as with all places in the world, in Turkey it is more common in school children, especially, with incidence increasing in the winter months. Geographic, ethnic, climatic and hygienic conditions play a role in the spread of the parasite. Infestation occurs in prisons, refugee camps, children’s homes, mental hospitals and in vehicles where humans live in groups. With good mobility, often toward the neck and pillow, infestation with head lice occurs by direct contact from person to person or through sharing items like pillows, hats, combs, hoods, scarves and brushes.

There is no study encountered on the epidemiology of the parasite in primary school children in Ordu. The study aimed to determine the epidemiology of the parasite in children attending Kökenli village primary school in Ordu and explain treatment and prevention routes. The study investigated 201 students from 6-14 years of age and the parasite was encountered in 11.4%. Of students with the parasite identified, 8 were male and 15 were female. Treatment was given to students who identified positively and information given about necessary protection methods.

The study identified a high rate of *P. Capitis* infestation in children. Additionally it is recommended that education related to infestation of the parasite and protection routes should be planned and run in cooperation between the university in Ordu and the provincial health administration.

Keywords: *Pediculus Humanus Capitis*, Primary School Children, Ordu.

Giriş

Anoplura takımında yer alan ve kozmopolit yayılım gösteren *Pediculus capitis* (baş biti) tüm hayat evrelerini insanların saç derisinde geçiren bir ektoparazittir (1, 2). Erkekleri 1-1.5 mm, dişileri 1.8-2 mm ve yumurtaları ortalama 0.6

mm boyundadır. Dişiler yaklaşık 3-4 hafta yaşamakta ve 10 kadar yumurta üretmektedir. Sirke adı verilen yumurtaları tarafından üretilen, konağın saç tellerine ve kıllarına salgıladıkları yapışkan bir madde ile yapışarak özellikle başın arka kısmında oksipital ve temporal bölgeye yerleşmektedir.

Bu enfeksiyona maruz kalankişilerin temel şikayeti baş kaşıntısıdır. Kaşıntıya bağlı olarak saç derisinde kızarıklıklar ve papüler oluşumlar ortaya çıkmaktadır. Deri bütünlüğünün bozulması nedeniyle enfekte kişilerde sekonder bakteri enfeksiyonları oluşabilmektedir. *P. capitis*'lerin etken olduğu bu enfeksiyon pedikülozis olarak adlandırılmakta ve özellikle okul çocukları arasında salgınlara yol açmaktadır (3-5). Bitlenme kız çocuklarda erkek çocuklarından daha sık görülmektedir. Bunun sebebinin kızların saçlarının uzun olması gösterilmektedir (6). Literatür taraması yapıldığında Ordu ili ilköğretim çocuklarında parazitin epidemiyoloji ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle çalışmada Ordu ili Kökenli köyü ilköğretim çocuklarında parazitin epidemiyolojisinin belirlenmesi, tedavisi ve koruma yolları ile ilgili halk sağlığı eğitimi, amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

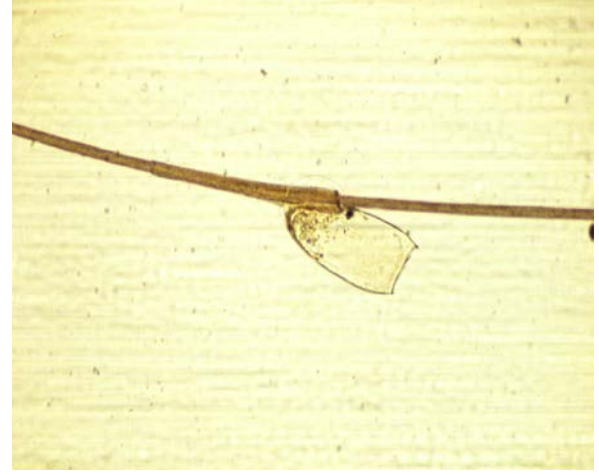
Çalışma, Ordu ili Kökenli köyünde bulunan 6-14 yaş arası toplam 201 öğrenci üzerinden yürütülmüştür. Öğrencilere teker teker baş muayenesine alınarak özellikle başın ense ve kulak arkası bölgeleri *P. capitis*'in yumurta, nimf ya da erişkin formları açısından incelenmiştir. Bit yumurtasından şüphe edilen saç tellerinden bir makasla dikkatlice birkaç örnek alınarak, laboratuvarında ışık mikroskobu altında *P. capitis*'in varlığı araştırılmıştır.

Bulgular

Çalışmada 6-14 yaş arası 201 öğrenci incelenmiş ve %11.4 oranında parazite rastlanılmıştır (resim 1-3).

Resim 1. *Pediculus capitis* (içinde nimf gelişmiş) yumurta (10X)

Resim 2. *Pediculus capitis* (içinden nimf çıkmış) yumurta (10X)

Resim 3. *Pediculus capitis* nimf (10X)

Parazit tespit edilen öğrencilerin 8'i erkek 15'i ise kadındır. Pozitiflik tespit edilen öğrencilerin tedavileri yapılmış ve gerekli koruma yöntemleri hakkında bilgiler verilmiştir.

Tartışma

Türkiye'de *P. capitis* yaygınlığına dair çeşitli yörelerde araştırmalar yapılmış ve %1.8 ile %36 arasında değişen farklı sonuçlar bildirilmiştir (7). (Türkiye'de ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılan farklı çalışmalarda; Elazığ'da %5 (8), Malatya'da %5.1 (9), Van'ın Erciş ilçesinde %9.5 (10), Kayseri'de %10.9 (11), Iğdır'da %13.1 (12), Manisa'da iki ilköğretim okulunda %17 ve %6.7 (13), İzmir'de %27.4 (14), Aydın'da %20.08 (15) ve Sakarya'da %34.1 (16) oranında baş bitine rastlanmıştır. Sunulan çalışmada da 6-14 yaş arası 201 öğrenci incelenmiş ve %11.4 oranında parazite rastlanılmıştır.

Pedikülozis; başta çocuklar olmak üzere toplumun her kesiminden insanda yaygın olarak

görülen bir çeşit paraziter enfeksiyondur. Özellikle okullar, kreşler, bakımevleri gibi insanların toplu olarak yaşadığı yerlerde daha sık görüldüğü bildirilmektedir. Bu enfeksiyonun insanlar arasında yayılımını etkileyen faktörler kişisel hijyen, yaş, ırk ve sosyokültürel düzeydir. Ayrıca bit enfeksiyonunun kız çocuklarında daha yaygın görüldüğü ve bunun nedeninin ise kızların saçlarının uzun olması ve toka, saç fırçası gibi eşyaların birlikte kullanılması gösterilmiştir (2, 4, 5). Çalışmada *P. capitis* enfestasyonu çocuklarda yüksek oranda tespit edilmiştir. Ayrıca parazitin bulaşma ve korunma yolları ile ilgili eğitimlerin Ordu ilinde üniversite ve Sağlık İl Müdürlüğü iş birliği içinde planlanıp yürütülmesi gerektiği, önerisi sunulmuştur.

Kaynaklar

1. Unat EK, Yücel A, Altaş K, Samastı M. Unat'ın Tıp Parazitolojisi, İstanbul Üniv. Cerrahpaşa Tıp Fak. Vakfı Yayınları. 1995. Yayın No: 15; p. 170-182,
2. Karaaslan, S., Yılmaz, H. Van İli Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği İlköğretim Okulu Öğrencilerinde *Pediculus humanus capitis*'in Yayılışı. Türkiye Parazitoloji Dergisi 2014;39: 27-32.
3. Frankowski, B.L., Weiner, L.B. Head lice. Pediatrics 2002; 110: 638-643.
4. Başarslan, F., Kaya, Ö.A., İnci, M., Motor, V.K., Kaya, S., Şen, B.B., (ve ark). Çocuk Nöroloji Polikliniğine Başvuran Hastalarda *Pediculus Capitis* Görülme Sıklığı. Düzce Tıp Fakültesi Dergisi 2014 ;16(1): 35-37.
5. Balcığlu, İ.C., Kurt, Ö., Limoncu,M.E., Ermiş, V.Ö., Tabak, T., Oyur, T., (ve ark). Okullarda Düzenli Aralıklarla Gerçekleştirilen Kontroller Saç Biti (*Pediculus capitis*) İnsidansını Düşürmekte Yeterli Olabilir mi?. Kafkas Univ Vet Fak Derg 2012; 18 (Suppl-A): A151-A154.
6. Karataş E, Sarı C, Ertabaklar H, Okyay P, Ertuğ S. Aydın İlinde Üç İlköğretim Okulunda *Pediculus capitis* Prevalansı. Türkiye Parazitoloji Dergisi 2004; 28 (1): 38-41.
7. Aksın N, İlhan F, Aksın NE. Elazığ Merkez ve Köylerindeki İlköğretim Okullarında Bit Enfestasyonunun Yaygınlığı. Türkiye Parazitoloji Dergisi 2000; 26(2): 195-198.
8. Yılmaz M, Korkmaz E, Karakoç S, Yaztürk Ş, Kizirgil A, Yakupoğulları Y. Elazığ'daki üç ilköğretim okulu öğrencilerinde ektoparazit ve bağırsak paraziti yaygınlığının araştırılması. Türkiye Parazitoloji Dergisi 2007; 31: 139-41.
9. Atambay M, Karaman Ö, Karaman Ü, Aycan Ö, Yoloğlu S, Daldal N. Akşemseddin işitme engelliler ilköğretim okulu öğrencilerinde bağırsak parazitleri ve baş biti görülme sıklığı. Türkiye Parazitoloji Dergisi 2007; 31: 62-5.
10. Dursun N, Taş Cengiz Z. Van'ın Erciş ilçesinde baş bitinin yayılışı. Türkiye Parazitoloji Dergisi 2010; 34: 45-9.
11. Akkaş Ö, Taş Cengiz Z. Iğdır İlinde Bazı İlköğretim Okullarında Baş Bitinin Yayılışı. Türkiye Parazitoloji Dergisi 2011; 3(5): 199-203.
12. Kaya Ö A, Hamamcı B, Yula E, İnci M, Motor VK, Kaya S. Bir Huzurevi Yaşlı Bakım Ve Rehabilitasyon Merkezindeki Yaşlılarda *Pediculus Humanus Capitis* Görülme Sıklığı. Mustafa Kemal Üniv. Tıp Dergisi 2012; 3(9): 1-7.
13. Akısü Ç, Sarı B, Aksoy Ü, Özkoç S, Öztürk S. Narlidere'deki bir ilköğretim okulunda *Pediculus capitis* yaygınlığının araştırılması ve önceki sonuçlarla karşılaştırılması. Türkiye Parazitoloji Dergisi 2003; 27: 45-48.
14. Seçginli S, Erdoğan S, Demirezen E. Okul sağlığı tarama programı: Bir pilot çalışma örneği. Sted. 2004; 13(12): 462-465.
15. Karaman G, Bozkurt E, Şendur N, Başak O. Aydın ilinde ilkokul çağındaki çocuklarda Pedikülozis kapitis sıklığı. Ortadoğu Reklam ve Yayıncılık A.Ş. Türkiye Klinikleri J Dermatol 1999; 9: 18-21.
16. Payzın F. Sakarya Söğütlü Sağlık Ocağı bölgesindeki ilkokul birinci sınıflarda baş biti prevalansı. Türkiye Klinikleri J Med Sci 1995; 15: 57-60.

Sorumlu Yazar:

Ülkü Karaman

Ordu Üniversitesi Tıp Fakültesi, Parazitoloji
Anabilim Dalı, ORDU, TÜRKİYE
E mail: ulkukaraman44@hotmail.com
0 553 618 52 45